

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

2004

Julkaistu Helsingissä 23 päivänä tammikuuta 2004

N:o 21—28

SISÄLLYS

N:o		Sivu
21	Yhdenvertaisuuslaki	49
22	Laki vähemmistövaltuutetusta annetun lain muuttamisesta	54
23	Laki työsopimuslain 2 luvun 2 §:n muuttamisesta	58
24	Laki merimieslain muuttamisesta	59
25	Laki valtion virkamieslain 11 §:n muuttamisesta	60
26	Laki kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 12 §:n muuttamisesta	61
27	Sosiaali- ja terveysministeriön asetus kuoleman toteamisesta	62
28	Verohallituksen päätös eräiden yritysten verottamisesta Konserniverokeskuksessa	64

N:o 21

Yhdenvertaisuuslaki

Annettu Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 2004

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää ja turvata yhdenvertaisuuden toteutumista sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuojaa lain soveltamisalaa kuuluvissa syrjintätilanteissa.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan sekä julkisessa että yksityisessä toiminnassa, kun kysymys on:

- 1) itsenäisen ammatin tai elinkeinon harjoittamisen edellytyksistä taikka elinkeinotoiminnan tukemisesta;
- 2) työhönottoperusteista, työoloista tai työ-

ehtoista, henkilöstökoulutuksesta taikka urala-etenemisestä;

3) koulutuksen, mukaan lukien erikoistumis- ja uudelleen koulutuksen, tai ammatillisen ohjauksen saamisesta; taikka

4) jäsenyydestä tai toiminnasta työntekijä- tai työnantajajärjestössä tai muussa järjestössä, jonka jäsenillä on tietty ammatti, taikka järjestön antamista etuuksista.

Lakia sovelletaan lisäksi etnisen alkuperän perusteella tapahtuvaan syrjintään, kun kysymys on:

- 1) sosiaali- ja terveyspalveluista;
- 2) sosiaaliturvaetuksista tai muista sosiaalisin perustein myönnettävistä tuista, alennuksista tai etuuksista;
- 3) asevelvollisuuden, naisten vapaaehtoisen asepalveluksen tai siviilipalveluksen suorittamisesta; taikka

HE 44/2003
TyVM 7/2003
EV 95/2003

Neuvoston direktiivi 2000/43/EY (32000L0043); EYVL N:o L 180, 19.7.2000, s. 22
Neuvoston direktiivi 2000/78/EY (32000L0078); EYVL N:o L 303, 2.12.2000, s. 16

4) asumisen taikka yleisölle tarjottavien tai yleisön saatavilla olevien irtaimen tai kiinteän omaisuuden taikka palvelujen tarjonnasta tai saatavuudesta muissa kuin yksityisten henkilöiden välisissä suhteissa.

3 §

Soveltamisalan rajoitukset

Tätä lakia ei sovelleta:

1) koulutuksen tavoitteisiin, sisältöön eikä koulutusjärjestelmään;

2) kun sovelletaan ulkomaalaisten maahan-tuloa ja maassa oleskelua koskevia säännöksiä, eikä ulkomaalaisten asettamiseen erilaiseen asemaan heidän lakiin perustuvasta oikeusasemastaan aiheutuvasta syystä.

4 §

Viranomaisten velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan yhdenvertaisuuden edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Viranomaisten tulee erityisesti muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista.

Etnisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi viranomaisten tulee laatia suunnitelma (*yhdenvertaisuussuunnitelma*) siinä laajuudessa kuin kunkin viranomaisen toiminnan luonne sitä vaatii. Yleiset suositukset tässä momentissa tarkoitettuna suunnitelman sisällöstä antaa työministeriö.

Viranomaisilla tarkoitetaan tässä pykälässä valtion ja kuntien viranomaisia sekä itsenäisiä julkisoikeudellisia laitoksia samoin kuin Ahvenanmaan maakunnan viranomaisia niiden huolehtiessa valtakunnan viranomaisille kuuluvista tehtävistä maakunnassa. Viranomaisella tarkoitetaan myös julkisoikeudellista yhdistystä ja yksityisiä toimijoita niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä sekä valtion liikelaitoksia. Velvollisuus 2 momentissa tarkoitettuna suunnitelman laatimiseen ei kuitenkaan koske evankelis-luterilaista kirkkoa, or-

todoksista kirkkokuntaa eikä viranomaiseen rinnastettavaa, julkista hallintotehtävää hoitavaa yksityistä toimijaa.

5 §

Vammaisen henkilön työllistymis- ja koulutautumisedellytysten parantaminen

Yhdenvertaisuuden edistämiseksi 2 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa asioissa työn teettäjän tai koulutuksen järjestäjän on tarvittaessa ryhdyttävä kohtuullisiin toimiin vammaisen henkilön työhön tai koulutukseen pääsemiseksi, työssä selviämiseksi ja työural-la etenemiseksi. Kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan erityisesti huomioon toimista aiheutuvat kustannukset, työn teettäjän tai koulutuksen järjestäjän taloudellinen asema sekä mahdollisuudet saada toimien toteuttamiseen tukea julkisista varoista tai muualta.

6 §

Syrjinnän kieltö

Ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Sukupuoleen perustuvasta syrjinnän kiellosta säädetään naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986).

Syrjinnällä tarkoitetaan:

1) sitä, että jotakuta kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa (*välitön syrjintä*);

2) sitä, että näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa jonkun erityisen epäedulliseen asemaan muihin vertailun kohteena oleviin nähden, paitsi jos säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia (*välillinen syrjintä*);

3) henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan

uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri (*häirintä*);

4) ohjetta tai käskyä syrjiä.

7 §

Menettely, jota ei pidetä syrjintänä

Tässä laissa tarkoitettuna syrjintänä ei pidetä:

1) yhdenvertaisuussuunnitelman mukaista menettelyä, jolla pyritään tämän lain tarkoituksen toteuttamiseen käytännössä;

2) sellaista 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun syrjintäperusteeseen liittyvää erilaista kohtelua, jonka perusteena on työtehtävien laatuun ja niiden suorittamiseen liittyvä todellinen ja ratkaiseva vaatimus;

3) ikään perustuvaa erilaista kohtelua silloin, kun sillä on objektiivisesti ja asianmukaisesti perusteltu työllisyyspoliittinen taikka työmarkkinoita tai ammatillista koulutusta koskeva tai muu näihin rinnastettava oikeutettu tavoite tai kun erilainen kohtelu johtuu sosiaaliturvajärjestelmien eläke- tai työkyvyttömyysetuuksien saamisedellytykseksi vahvistetuista ikärajoista.

Tällä lailla ei estetä sellaisia erityistoimenpiteitä, joiden tavoitteena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden saavuttaminen 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai lievittämiseksi (*positiivinen erityiskohtelu*). Positiivisen erityiskohtelun on oltava pyrityn tavoitteen kannalta oikeasuhteista.

8 §

Vastatoimien kieltö

Ketään ei saa asettaa epäedulliseen asemaan tai kohdella siten, että häneen kohdistuu kielteisiä seurauksia, koska hän on valittanut tai ryhtynyt toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden turvaamiseksi.

9 §

Hyvitys

Edellä 2 §:ssä tarkoitettu työn, irtaimen tai kiinteän omaisuuden tai palvelujen, koulutuksen tai etuisuuksien tarjoaja, joka on iän,

etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai sukupuolisen suuntautumisen perusteella rikkonut 6 tai 8 §:n säännöksiä, on velvollinen maksamaan loukkauksesta hyvitystä syrjinnän tai vastatoimen kohteeksi joutuneelle. Hyvityksenä on suoritettava loukkauksen laadun mukaan enintään 15 000 euroa.

Hyvityksen suuruutta määrättäessä otetaan huomioon syrjinnän laatu ja laajuus sekä sen kesto, 6 tai 8 §:n säännöksiä rikkoneen suhtautuminen tekoonsa, asianosaisten välillä saavutettu sovinto, yhdenvertaisen oikeustilan palauttaminen, tekijän taloudellinen asema ja muut olosuhteet sekä samasta teosta muun lain nojalla henkilöön kohdistuvasta loukkauksesta tuomittu tai maksettavaksi määrätty taloudellinen seuraamus. Hyvitys voidaan jättää tuomitsematta, jos se on olosuhteet huomioon ottaen kohtuullista. Hyvityksen enimmäismäärä saadaan erityisistä syistä ylittää, kun se on syrjinnän kesto, vakavuus ja muut olosuhteet huomioon ottaen perusteltua.

Hyvityksen suorittaminen ei estä loukattua vaatimasta korvausta taloudellisesta vahingosta vahingonkorvauslain (412/1974) tai muun lain mukaan.

10 §

Syrjivien sopimusehtojen muuttaminen

Tuomioistuin voi käsiteltävänään olevassa asiassa muuttaa tai jättää huomioon ottamatta sopimusehdot, jotka ovat 6 tai 8 §:ssä säädetyn kiellon vastaisia. Sopimusehtona pidetään myös vastikkeen määrää koskevaa sitoumusta.

Jos 1 momentissa tarkoitettu ehto on sellainen, että sopimuksen jääminen voimaan muilta osin muuttumattomana ei ole ehdon muuttamisen tai huomioon ottamatta jättämisen vuoksi kohtuullista, sopimusta voidaan muuttaa muiltakin osin tai se voidaan määrätä raukeamaan.

11 §

Valvonta

Tämän lain noudattamista työsuhteessa ja

julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa sekä työharjoittelussa ja muussa vastaavassa toiminnassa työpaikalla valvovat työsuojeluviranomaiset siten kuin työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetussa laissa (131/1973) säädetään.

Etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän kieltoa muutoin kuin työsuhteessa ja julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa valvovat vähemmistövaltuutettu ja syrjintälautakunta siten kuin vähemmistövaltuutetusta ja syrjintälautakunnasta annetussa laissa (660/2001) säädetään.

12 §

Ohjeet, neuvot, suositukset ja sovittelu

Joka katsoo joutuneensa tässä laissa tarkoitetun etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän kohteeksi, voi pyytää vähemmistövaltuutetulta 2 §:n 1 momentin 1, 3 ja 4 kohdassa sekä 2 momentissa tarkoitetuissa asioissa ohjeita, neuvoja, suosituksia ja toimenpiteitä sovinnon aikaansaamiseksi.

13 §

Syrjintälautakunnan tehtävät

Syrjintälautakunta voi etnistä syrjintää koskevassa asiassa, siltä osin kuin se ei koske työsuhdetta tai julkisoikeudellista palvelussuhdetta tai työharjoittelua tai muuta vastaavaa toimintaa työpaikalla:

1) vahvistaa osapuolten välisen sovinnon; taikka

2) kieltää jatkamasta tai uusimasta 6 tai 8 §:n vastaista menettelyä.

Syrjintälautakunnan vahvistama sovinto, jossa on sovittu rahasaatavasta, voidaan panna täytäntöön niin kuin lainvoimainen tuomio.

Syrjintälautakunnan tulee tarvittaessa liittää antamaansa kieltopäätökseen kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa päätöstä on noudatettava. Lautakunta voi asettaa päätöksen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon ja tuomita sakon maksettavaksi siten kuin uhkasakolaissa (1113/1990) säädetään.

Jos 1 momentissa tarkoitettu asia on vireillä tai tulee vireille muussa viranomaisessa,

syrjintälautakunnan on jätettävä asia tutkimatta.

14 §

Lausunnon pyytäminen

Tuomioistuimien, vähemmistövaltuutettu tai muu viranomainen taikka yhdistys voi pyytää etnistä syrjintää koskevassa asiassa syrjintälautakunnan lausunnon tämän lain soveltamisesta.

15 §

Asian saattaminen syrjintälautakunnan käsiteltäväksi

Se, johon 6 tai 8 §:n vastainen menettely kohdistuu, taikka vähemmistövaltuutettu voi saattaa etnistä syrjintää koskevan, 2 §:n 1 momentin 1, 3 tai 4 kohdassa taikka 2 momentissa tarkoitettua asian syrjintälautakunnan käsiteltäväksi 13 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettyä menettelyä varten.

Sovinnon osapuolet yhdessä tai vähemmistövaltuutettu osapuolten suostumuksin voi saattaa 1 momentissa tarkoitettua asian syrjintälautakunnan käsiteltäväksi 13 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyä menettelyä varten.

Asian käsittelystä syrjintälautakunnassa säädetään vähemmistövaltuutetusta ja syrjintälautakunnasta annetussa laissa.

16 §

Kanneaika

Kanne 9 tai 10 §:ssä tarkoitettussa asiassa on nostettava vastaajan kotipaikan tuomioistuimessa kahden vuoden kuluessa 6 tai 8 §:n vastaisesta menettelystä tai, jos menettely on jatkuvaa, kahden vuoden kuluessa sen päättymisestä. Työhönottotilanteissa kanne on kuitenkin nostettava vuoden kuluessa siitä, kun syrjäytetty työnhakija on saanut tiedon valintapäätöksestä.

17 §

Todistustaakka

Jos joku, joka katsoo joutuneensa 6 §:n

vastaisen menettelyn kohteeksi, esittää tässä laissa tarkoitettua asiaa tuomioistuimessa tai toimivaltaisessa viranomaisessa käsiteltäessä selvitystä, jonka perusteella voidaan olettaa, että mainitussa pykälässä säädettyä kieltoa on rikottu, vastaajan on osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu. Säännöstä ei sovelleta rikosasian käsittelyssä.

18 §

Muutoksenhaku

Syrjintälautakunnan 13 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä syrjityksi väitetyn kotipaikka sijaitsee. Muutoksenhausta on muutoin voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Syrjintälautakunnan 13 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla tekemä päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

19 §

Valituskielto

Syrjintälautakunnan 13 §:n 1 momentin 1

Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 2004

kohdan tai 4 momentin nojalla tekemään päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

20 §

Rangaistussäännökset

Rangaistus syrjinnästä säädetään rikoslain (39/1889) 11 luvun 9 §:ssä ja työsyrynnästä rikoslain 47 luvun 3 §:ssä.

21 §

Hyvityksen rahamäärän tarkistaminen

Edellä 9 §:ssä säädetyn hyvityksen enimmäisrahamäärä tarkistetaan rahanarvon muutosta vastaavasti kolmivuotiskausittain työministeriön asetuksella.

22 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 2004.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Työministeri *Tarja Filatov*

N:o 22

L a k i**vähemmistövaltuutetusta annetun lain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 2004

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vähemmistövaltuutetusta 13 päivänä heinäkuuta 2001 annetun lain (660/2001) nimike, 2 ja 7 §, sekä
lisätään lakiin uusi 7 a—7 k § seuraavasti:

L a k i**vähemmistövaltuutetusta ja syrjäntälautakunnasta**

2 §

Tehtävät

Vähemmistövaltuutetun tehtävänä on:

1) valvoa yhdenvertaisuuslain (21/2004) noudattamista siten kuin mainitussa laissa säädetään;

2) edistää hyviä etnisiä suhteita yhteiskunnassa;

3) seurata ja parantaa ulkomaalaisten ja etnisten vähemmistöjen asemaa ja oikeuksia;

4) raportoida yhdenvertaisuuden toteutumisesta eri etnisten ryhmien osalta sekä eri etnisten ryhmien oloista ja asemasta yhteiskunnassa sekä tehdä aloitteita havaitsemansa syrjinnän ja epäkohtien poistamiseksi;

5) antaa tietoja etniseen alkuperään perustuvaan syrjintään sekä etnisten vähemmistöjen ja ulkomaalaisten asemaa koskevasta lainsäädännöstä ja sen soveltamiskäytännöistä;

6) suorittaa vähemmistövaltuutetulle ulkomaalaislaissa (378/1991) säädetyt tehtävät.

Vähemmistövaltuutetun tehtävänä on lisäksi valvoa etnisestä alkuperästä riippumattoman tasa-arvoisen kohtelun toteutumista yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.

7 §

Oikeus saada tietoja

Vähemmistövaltuutetulla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tässä laissa

HE 44/2003
 TyVM 7/2003
 EV 95/2003

Neuvoston direktiivi 2000/43/EY (32000L0043); EYVL N:o L 180, 19.7.2000, s. 22
 Neuvoston direktiivi 2000/78/EY (32000L0078); EYVL N:o L 303, 2.12.2000, s. 16

ja ulkomaalaislaissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi tarpeelliset tiedot muilta viranomaisilta maksutta.

Vähemmistövaltuutetulla ja syrjintälautakunnalla on oikeus saada yhdenvertaisuuslain soveltamisalaan kuuluvilta viranomaisilta ja toiminnan harjoittajilta sekä niiden palveluksessa olevilta selvitys seikoista, jotka ovat tarpeen sen valvomiseksi, että mainitussa laissa säädetyn etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän kieltoa noudatetaan, sekä etnisen yhdenvertaisuuden edistämistä koskevien toimenpiteiden suunnittelun ja toteuttamisen arvioimiseksi. Oikeus selvityksen saamiseen ei koske tietoa, josta sillä, jolta selvitystä pyydetään, on oikeus kieltäytyä todistamasta.

7 a §

Uhkasakko

Vähemmistövaltuutettu tai syrjintälautakunta voi asettaa 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua selvityksenantovelvollisuuden noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Vähemmistövaltuutetun asettaman uhkasakon tuomitsee maksettavaksi syrjintälautakunta. Muilta osin uhkasakon asettamiseen ja tuomitsemiseen maksettavaksi sovelletaan uhkasakkolakia (1113/1990).

7 b §

Syrjintälautakunta

Yhdenvertaisuuslaissa säädettyä valvonta-tehtävää varten on työministeriön yhteydessä vähemmistövaltuutetun ohella syrjintälautakunta.

7 c §

Syrjintälautakunnan tehtävät

Syrjintälautakunnan tehtävänä on käsitellä ja ratkaista ne asiat, jotka yhdenvertaisuuslain mukaan kuuluvat sen käsiteltäviksi ja ratkaistaviksi.

7 d §

Syrjintälautakunnan kokoonpano

Syrjintälautakunnassa on puheenjohtaja, kuusi muuta jäsentä ja sihteeri. Puheenjohtaja ja sihteeri voivat olla päätoimisia. Lautakunnassa voi lisäksi olla yksi tai useampi sivutoiminen esittelijä.

Puheenjohtajan nimittää sekä muut jäsenet ja kullekin jäsenelle henkilökohtaisen varajäsenen määrää valtioneuvosto neljäksi vuodeksi kerrallaan. Yksi jäsenistä määrätään varapuheenjohtajaksi. Jos puheenjohtaja, jäsen tai varajäsen eroaa tai kuolee kesken toimikauden, valtioneuvosto nimittää tai määrää tämän tilalle toisen henkilön jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Lautakunnan sivutoimiset jäsenet, varajäsenet ja sihteeri sekä lautakunnan kuulemat asiantuntijat ja lausunnonantajat saavat palkkiota työministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

7 e §

Jäsenten kelpoisuusvaatimukset

Syrjintälautakunnan jäsenten ja heidän varajäsentensä sekä sihteerin tulee olla perehtyneitä lautakunnan toimialaan. Lisäksi lautakunnan puheenjohtajan, vähintään kolmen jäsenen ja heidän varajäsentensä sekä sihteerin tulee olla tuomarin virkaan kelpoisia. Lautakunnan jäseneksi, varajäseneksi ja sihteeriksi voidaan nimittää tai määrätä muukin kuin Suomen kansalainen.

7 f §

Jäsenten vastuu ja esteettömyys

Syrjintälautakunnan jäsenet ja sihteeri toimivat virkavastuulla.

Lautakunnan jäsenen ja esittelijän esteellisyyteen sovelletaan tuomarin esteellisyyttä koskevia säännöksiä.

7 g §

Syrjintälautakunnan päätösvaltaisuus

Syrjintälautakunta on päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtaja sekä vähintään puolet muista jäsenistä on läsnä. Äänestykseen lautakunnassa sovelletaan hallintolainkäyttölain (586/1996) 52 §:n säännöksiä.

Lautakunnan työjärjestyksessä voidaan määrätä, että lautakunnassa on jaostoja. Jaosto on päätösvaltainen täysilukuisena.

Puheenjohtaja voi päättää lautakunnan puolesta asian valmisteluun liittyvistä toimenpiteistä siten kuin työjärjestyksessä tarkemmin määrätään.

Puheenjohtaja voi yksin tehdä päätöksen asiassa, joka on ilmeisen perusteeton tai jätettävä tutkimatta yhdenvertaisuuslain 13 §:n 4 momentin nojalla.

7 h §

Asian vireillepano

Asian vireillepanoon syrjintälautakunnassa oikeutetuista säädetään yhdenvertaisuuslain 15 §:ssä.

Asia pannaan vireille kirjallisella tai sähköisellä hakemuksella. Hakemuksessa on ilmoitettava:

- 1) hakijan yksilöity vaatimus;
- 2) yksityiskohtaisesti ne seikat, joihin vaatimus perustuu;
- 3) mahdollisuuksien mukaan selvitys, jonka hakija aikoo esittää, sekä se, mitä hän sillä aikoo näyttää toteen; sekä
- 4) missä muussa viranomaisessa hakemuksessa tarkoitettu asia on vireillä.

Hakemuksessa on lisäksi ilmoitettava asianosaisten nimet, ammatit ja kotipaikat, asianosaisten taikka heidän laillisen edustajansa tai asiamiehensä ja todistajan tai muun kuultavan puhelinnumero sekä se postiosoite, johon asiaa koskevat kutsut, kehotukset ja ilmoitukset voidaan lähettää. Jos hakija ei tiedä vastaajan osoitetta, hänen on ilmoitettava, mitä hän on tehnyt osoitteen selvittämiseksi. Hakemus on asianosaisten tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekir-

joitettava. Laatijan on samalla ilmoitettava ammattinsa ja asuinpaikkansa.

Jos hakemus on puutteellinen, hakijaa on kehoitettava määrääjässä korjaamaan puute, jos korjaaminen on valmistelun jatkamiseksi tarpeellinen. Hakijalle on samalla ilmoitettava, millä tavoin hakemus on puutteellinen ja että hakemus voidaan jättää tutkimatta tai hylätä, jos hakija ei noudata kehoitusta.

Syrjintälautakunta voi erityisestä syystä pidentää 4 momentissa tarkoitettua määräaika-

7 i §

Asian käsittely

Hakijan vastapuolta on pyydettyä vastaamaan hakemukseen. Tämä ei kuitenkaan ole tarpeen asiassa, jonka valmistelussa hakemus havaitaan ilmeisen perusteettomaksi.

Syrjintälautakunnalla on oikeus kuulla asiantuntijoita, hankkia lausuntoja ja selvityksiä sekä järjestää katselmuksia.

Asiat ratkaistaan lautakunnan istunnossa esittelystä. Istunnon puheenjohtajana toimii lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Esittelijänä toimii tehtävään määrätty lautakunnan virkamies.

7 j §

Muut asian käsittelyssä noudatettavat säännökset

Todistustaakan osalta sovelletaan yhdenvertaisuuslain 17 §:ää.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään lautakunnan koolle kutumisesta, esittelystä, pöytäkirjasta, toimituskirjan allekirjoittamisesta sekä sihteerin nimittämisestä. Työskentelyn järjestämisestä syrjintälautakunnassa määrätään tarkemmin lautakunnan työjärjestyksessä, jonka lautakunnan puheenjohtaja vahvistaa kuultuaan muita jäseniä sekä esittelijöitä.

Siltä osin, kuin tässä laissa ei muuta säädetä, asian käsittelyssä sovelletaan, mitä hallintolaissa (434/2003) säädetään.

7 k §

Käsittelyn kulut

Syrjintälautakunnan asia- ja toimituskirjat annetaan maksutta.

Asiaan osalliset vastaavat itse niistä kuluistaan, jotka käsittely lautakunnassa on aiheuttanut.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 2004.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Työministeri *Tarja Filatov*

N:o 23

Laki**työsopimuslain 2 luvun 2 §:n muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 2004

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä tammikuuta 2001 annetun työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 2 §:n
 1 momentti seuraavasti:

2 luku

Työnantajan velvollisuudet

2 §

Syrjintäkielto ja tasapuolinen kohtelu

Työnantaja ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa työntekijöitä eri asemaan iän, terveydentilan, vammaisuuden, kansallisen tai etnisen alkuperän, kansalaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen, kielen, uskonnon, mielipiteen, vakaumuksen, perhesuhteiden,

ammattiyhdistystoiminnan, poliittisen toiminnan tai muun näihin verrattavan seikan vuoksi. Sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellosta säädetään naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986). Siitä, mitä syrjinnän käsitteellä tarkoitetaan, vastatoimien kiellosta ja todistustaakasta syrjintäasiaa käsiteltäessä säädetään yhdenvertaisuuslaissa (21/2004).

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 2004.

Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 2004

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Työministeri *Tarja Filatov*

HE 44/2003
 TyVM 7/2003
 EV 95/2003

Neuvoston direktiivi 2000/43/EY (32000L0043); EYVL N:o L 180, 19.7.2000, s. 22
 Neuvoston direktiivi 2000/78/EY (32000L0078); EYVL N:o L 303, 2.12.2000, s. 16

N:o 24

L a k i**merimieslain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 2004

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 7 päivänä kesäkuuta 1978 annetun merimieslain (423/1978) 15 §:n 3—5 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 15 §:n 3 momentti laissa 612/1986 sekä 15 §:n 4 ja 5 momentti laissa 936/1987, sekä

lisätään lakiin uusi 15 a § seuraavasti:

*Työnantajan velvollisuudet**A. Yleistä*

15 a §

Syrjintäkielto ja tasapuolinen kohtelu

Työnantaja ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa työntekijöitä eri asemaan iän, terveydentilan, vammaisuuden, kansallisen tai etnisen alkuperän, kansalaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen, kielen, uskonnon, mielipiteen, vakaumuksen, perhesuhteiden, ammattiyhdistystoiminnan, poliittisen toiminnan tai muun näihin verrattavan seikan vuoksi. Sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellosta säädetään naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986). Siitä, mitä syrjinnän käsitteellä

tarkoitetaan, vastatoimien kiellosta ja todistustaakasta syrjintäasiaa käsiteltäessä säädetään yhdenvertaisuuslaissa (21/2004).

Määräaikaisissa ja osa-aikaisissa työsuhhteissa ei saa pelkästään työsopimuksen kestoajan tai työajan pituuden vuoksi soveltaa epäedullisempia työehtoja kuin muissa työsuhhteissa, ellei se ole perusteltua asiallisista syistä.

Työnantajan on muutoinkin kohdeltava työntekijöitä tasapuolisesti, ellei siitä poikkeaminen ole työntekijöiden tehtävät ja asema huomioon ottaen perusteltua.

Työnantajan on noudatettava 1 momentissa säädettyä syrjinnän kielloa myös ottaessaan työntekijöitä työhön.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 2004.

Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 2004

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Työministeri *Tarja Filatov*

HE 44/2003
 TyVM 7/2003
 EV 95/2003

Neuvoston direktiivi 2000/43/EY (32000L0043); EYVL N:o L 180, 19.7.2000, s. 22
 Neuvoston direktiivi 2000/78/EY (32000L0078); EYVL N:o L 303, 2.12.2000, s. 16

N:o 25

L a k i

valtion virkamieslain 11 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 2004

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä elokuuta 1994 annetun valtion virkamieslain (750/1994) 11 §, sellaisena kuin se on laissa 692/1995, seuraavasti:

11 §

Viranomaisen on kohdeltava palveluksessaan olevia virkamiehiä tasapuolisesti niin, ettei ketään perusteettomasti aseteta toisiinnähdessä eri asemaan syntyperän, etnisen alkuperän, kansalaisuuden, sukupuolen, uskonnon, vakaumuksen, vammaisuuden, iän taikka poliittisen tai ammattiyhdistystoiminnan taik-

ka muun näihin verrattavan seikan vuoksi. Siitä, mitä syrjinnän käsitteellä tarkoitetaan, vastatoimien kiellosta ja todistustaakasta syrjintäasiaa käsiteltäessä säädetään yhdenvertaisuuslaissa (21/2004).

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 2004.

Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Työministeri *Tarja Filatov*

HE 44/2003
TyVM 7/2003
EV 95/2003

Neuvoston direktiivi 2000/43/EY (32000L0043); EYVL N:o L 180, 19.7.2000, s. 22
Neuvoston direktiivi 2000/78/EY (32000L0078); EYVL N:o L 303, 2.12.2000, s. 16

N:o 26

Laki

kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 2004

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnallisesta viranhaltijasta 11 päivänä huhtikuuta 2003 annetun lain (304/2003) 12 §:n 1 momentti seuraavasti:

12 §

Syrjintäkielto

Työnantaja ei saa virkasuhteeseen ottaessaan eikä virkasuhteen aikana ilman hyväksyttävää perustetta asettaa hakijoita eikä viranhaltijoita eri asemaan iän, terveydentilan, vammaisuuden, kansallisen tai etnisen alkuperän, kansalaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen, kielen, uskonnon, mielipiteen, vakaumuksen, perhesuhteiden, ammattiyhdistystoiminnan, poliittisen toiminnan tai

muun näihin verrattavan seikan vuoksi. Sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellosta säädetään naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986). Siitä, mitä syrjinnän käsitteellä tarkoitetaan, vasta toimien kiellosta ja todistustaakasta syrjintäasiaa käsiteltäessä säädetään yhdenvertaisuuslaissa (21/2004).

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 2004.

Helsingissä 20 päivänä tammikuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Työministeri *Tarja Filatov*

HE 44/2003
 TyVM 7/2003
 EV 95/2003

Neuvoston direktiivi 2000/43/EY (32000L0043); EYVL N:o L 180, 19.7.2000, s. 22
 Neuvoston direktiivi 2000/78/EY (32000L0078); EYVL N:o L 303, 2.12.2000, s. 16

N:o 27

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus kuoleman toteamisesta

Annettu Helsingissä 9 päivänä tammikuuta 2004

Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisesti säädetään ihmisen elimien ja kudosten lääketieteellisestä käytöstä 2 päivänä helmikuuta 2001 annetun lain (101/2001) 8 §:n 2 momentin ja potilaan asemasta ja oikeuksista 17 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (785/1992) 12 §:n 2 momentin nojalla, sellaisena kuin se on laissa 653/2000:

1 §

Asetuksen tarkoitus

Tässä asetuksessa säädetään perusteista, joiden mukaan ihminen voidaan todeta kuolleeksi, sekä kuoleman toteamiseksi tehtävistä toimenpiteistä.

Ulkoisen ruumiintarkastuksen suorittamisesta ja kuolemaan johtaneiden syiden selvittämisestä säädetään kuolemansyyn selvittämisestä annetussa laissa (459/1973) ja asetuksessa (948/1973).

2) elimistö on silpoutunut tai murskaantunut elinkelvottomaksi (*ruumiin tuhoutuminen*); tai

3) hengitys ja verenkierto ovat pysähtyneet, eikä verenkierto hoitotoimenpiteistä huolimatta käynnisty taikka hoitotoimenpiteisiin ei ryhdytä, koska ihmisellä olevan sairauden perusteella tiedetään, että hoitotoimenpiteistä ei ole hyötyä tai koska elvytystä ei ole voitu aloittaa riittävän ajoissa hengityksen ja verenkierron käynnistämiseksi (*hengityksen ja verenkierron pysähtyminen*).

4 §

Kuoleman toteamisen edellytykset sydämen vielä sykkiessä

Ihminen voidaan todeta kuolleeksi kaikkien aivotoimintojen pysyvästi loputtua (*aivokuolema*). Edellytyksenä kuoleman toteamiselle sydämen vielä sykkiessä on, että aivoperäiset vasteet puuttuvat ja hengityskeskusten toiminta on loppunut ja että aivotoimintojen loppumisen syy tai patofysiologinen mekanismi on selvitetty.

Aivoperäisten vasteiden puuttumisen ja hengityskeskusten toiminnan loppumisen toteamiseksi on tehtävä tarpeelliset kipureaktion, lihasjänteveyden sekä aivohermojen ja hengitystä säätelevien aivorakenteiden toimintaa koskevat tutkimukset. Tarvittaessa

2 §

Kuolema

Ihminen on kuollut, kun kaikki hänen aivotoimintansa ovat pysyvästi loppuneet.

3 §

Kuoleman toteamisen edellytykset sydämen sykkimisen lakattua

Sydämen sykkimisen lakattua ihminen voidaan todeta kuolleeksi jollakin seuraavista perusteista:

1) toissijaiset kuolemanmerkit ovat ilmaantuneet; tai

perustutkimuksia on täydennettävä lisätutkimuksilla.

Kun on viitteitä siitä, että aivotoiminnan häiriö on ohimenevä tai että tilan on aiheuttanut aivojen ulkopuolinen syy, on tehtävä riittävät täydentävät ja poissuljentatutkimukset.

5 §

Kohdunsisäisen kuoleman toteaminen

Kuolema on sikiön osalta lääkärin todettava, jos raskaus on kestänyt vähintään 22 viikkoa tai sikiö on 500 grammaa tai sitä painavampi.

Kohdunsisäinen kuolema todetaan ultraäänitutkimuksella tai vastaavalla lääketieteellisellä tutkimuksella.

6 §

Lääkärin kelpoisuus

Kuoleman voi todeta laillistettu tai luvan saanut lääkäri taikka terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen (564/1994) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettu, laillistetun lääkärin tehtävää valtiolla, kunnassa tai kuntayhtymässä hoitava lääketieteen opiskelija.

Aivokuoleman toteaminen edellyttää, että aivoperäisiä vasteita tutkivalla laillistetulla tai luvan saaneella lääkäriellä on neurologisten

Helsingissä 9 päivänä tammikuuta 2004

Peruspalveluministeri *Liisa Hyssälä*

tutkimusten tekemiseen riittävä koulutus ja että hengitystä säätelevien aivorakenteiden toimintaa tutkivalla lääkäriellä riittävä anesteologian alan koulutus.

7 §

Potilasasiakirjoihin merkittävät tiedot

Kuoleman toteamisesta ja kuoleman ajankohdasta on tehtävä merkintä potilasasiakirjoihin. Kuoleman todenneen lääkärin tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen lääkäreiden tulee vahvistaa merkinnät allekirjoituksellaan siten kuin potilasasiakirjojen laatimisesta sekä niiden ja muun hoitoon liittyvän materiaalin säilyttämisestä annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (99/2001) 7 §:ssä säädetään.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, potilasasiakirjoihin tulee merkitä kuoleman toteamiseksi tehtävät tutkimukset ja niiden tulokset, tutkimusten ajankohta sekä tieto tutkimusten tekijästä tai tekijöistä.

Kohdunsisäisen kuoleman toteamista koskevat merkinnät tehdään raskaana olleen naisen potilasasiakirjoihin.

8 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2004.

Hallitussihteeri Päivi Kaartamo

N:o 28

**Verohallituksen päätös
eräiden yritysten verottamisesta Konserniverokeskuksessa**

Annettu Helsingissä 16 päivänä tammikuuta 2004

Verohallitus on 18 päivänä joulukuuta 1995 annetun verohallintolain (1557/1995) 13 §:n nojalla, sellaisena kuin se on laissa 637/1997, määrännyt Konserniverokeskuksen toimivaltaiseksi verovirastoksi tämän päätöksen liitteessä nimettyjen verovelvollisten verotuksessa 31.12.2003 lukien.

Helsingissä 16 päivänä tammikuuta 2004

Pääjohtaja *Jukka Tammi*

Ylitarkastaja Sami Koskinen

JULKAISIJA: OIKEUSMINISTERIÖ

N:o 21—28, 2 arkkia